

Posudek bakalářské práce Davida Klimeše

„Transfer a jeho interpretace. Vysídlení československého obyvatelstva německé národnosti 1945-1947 a jeho zobrazení v denním tisku“

Problematika vysídlení československých Němců dlouhodobě poutá zájem domácí stejně jako zahraniční historiografie. Je zpracovávána z hlediska právního (československého právního systému stejně jako norem mezinárodního práva), detailně byl mapován jeho průběh, zvláště pak excesy, zločiny páchané na transferovaném obyvatelstvu. Seriózně je historiograficky zachycena politická příprava odsunu na mezinárodní scéně. Obraz odsunu ve veřejných sdělovacích prostředcích však zatím zůstal stranou pozornosti. Jeho zkoumání, jak demonstruje předložená práce, poznání a pochopení fenoménu „odsunu Němců“ významně komplementuje.

Autor stál při vymezení tématu před dilematem, zda se věnovat událostem v analyticky detailním věcně či časově limitovaném pohledu (analýza pouze jednoho resp. dvou deníků, analýzy jen určité fáze transferu – např. tzv. divokého odsunu), či v pohledu poněkud širším, svým způsobem celistvém, ve svých závěrech až syntetizujícím, jenž umožňuje komparativní uchopení tematiky a vysvětlení některých aspektů skrze vymezení se jednotlivých politicko-zájmových uskupení vůči sobě navzájem. Přednost dostala varianta druhá, náročnější. Práce je založena na analýze ústředních deníků českých politických stran a profilujících periodik zájmově profilovaných veřejné mínění a politický vývoj významně ovlivňujících skupin (zejména odbory, zemědělci, odbojáři). Pramenný soubor, který bylo nezbytné zvládnout, byl poměrně rozsáhlý. Tomu odpovídá i relativně značný rozsah práce.

Téma není jen majetkem historiků, ale má i svůj aktuální rozměr, je předmětem zájmu politiků, je vázáno na kolektivní vědomí a zkušenost části obyvatelstva obou národních společností. Uvedená skutečnost indikuje značnou brisanci tématu, jeho přetrvávající ideologizování. Úsilí o její překonání často vyúsťuje v pokusech o hodnotově neutrální deskripci. Adept pouhou deskripci v dobovém či soudobém výrazovém aparátu právem neguje. Usiluje o hlubší hodnotově neutrální souvislostní výklad a porozumění. Východiskem je mu vnímání tisku jako podstatné komponenty veřejného prostoru, na němž se odehrávají významné procesy. Lze na něm sledovat reflexe veřejného mínění na straně jedné, na straně druhé úsilí rozličných zájmových uskupení o ovlivnění a formování veřejného mínění sledující řadu cílů, v neposlední řadě cíle legitimizující je samé i jejich konání. Vysoce oceňuji sofistikované filozoficko-sociologicko-politologické metodologické řešení, usilující o dekonstrukci pojmů veřejné sféry vztahujících se k německému obyvatelstvu a pochopení dobových operačních stereotypů s nimi. Veřejný prostor má

pochopitelně celou řadu složek a úrovní, odehrává se nejen na úseku politicko mediálním, ale i na úsecích beletrie, školské výchovy či prosté společenské komunikace. V každém případě ovšem denní tisk představuje pole reprezentativní a symptomatické, umožňující formulování vážných tezí.

Strukturu práce považuji za logickou. Její předností je zdařilé uvedení do problému, jež akcentuje pohyb ve společnosti, její politický vývoj, mentální naladění, jakož i právní rámec „řešení německé otázky“. Posléze následují analýzy jednotlivých deníků: Lidové demokracie, Práva lidu, Rudého práva, Svobodného slova, Zemědělských novin, Práce, Mladé fronty Národního osvobození, svobodných novin, Svobodného Československa a Obrany lidu. Jak výčet napovídá, jedná se nesporně o výběr reprezentativní. S ohledem na omezený prostor jsou medailony věnované jednotlivým periodikům jen několikastránkové, mohly možná být i delší, mohly obrážet i dynamiku dění, jsem si jist, že takovéto znalosti autor má, na druhou stranu soudím, že v pojmové „výzbroji“ žurnalistiky, která byla cílem zkoumání a předmětem dekonstrukce nic podstatného nechybí. Závěrečné interpretace považují za relevantní a zdařilé.

Práce představuje první vhled do problematiky, která se tímto pojednáním ani zdaleka nevyčerpává. Stranou zůstalo osobnostní založení médií atd. Interpretace by mohla sledovat i problematiku moderního nacionalismu a pokoušet se o interpretace z tohoto zorného úhlu. Takovéto založení by ovšem dalece překračovalo požadavky na bakalářskou práci kladené. Pochvalný tenor posudku nechce zastírat některé drobnější nedostatky práce, ať již formálního rázu (např. v obsahu a opakovaně v titulku na s. 59 „stanické programy“ místo „stranické programy“), či nedostatky v podobě „nehotových formulací“ naznačujících jistou redukci a nevyřčenou myšlenku (např. s. 19 – koncepce artikulování ministerstvem zahraničí). V každém případě se jedná o práci originální, badatelsky původní a přínosnou. Autor kompetentně a v míře vrchovaté naplnil, co si úvodem předsevzal.

Výše uvedené mne opravňuje k tomu, abych práci Davida Klimeše doporučil k úspěšné obhajobě.

Hodnocení: Výborně

Praha 16. května 2006

Doc. PhDr. Eduard Kubů, CSc.